

## Pszichológia

# Humanista avantgarde

Hódi Sándor: Létélmény és valóság.  
Forum, Újvidék, 1978

Bevallom, korábban csak a nevét és némelyik tanulmányának legfeljebb egy-egy bekezdését ismer-tem Hódi Sándornak. Annál nagyobb most a meglepetésem. Könyve ugyanis legalább annyi izgalmat tartogat olvasója számára, mint tizenegynéhány évvel ezelőt a **BONYOLULT ÖRÖMÖK**. A meglepetés anynyival még teljesebb, hogy a **LÉTÉLMÉNY ÉS VALÓSÁGBAN** már nem csupán egy rendkívüli érzékenységről számotadó, de főképpen stílus és részben világnézet tekintetében egyaránt kialakulatlan egyéniséggel szembesülünk, hanem egy harmincöt éves férfival, akinek a szerénykedését semmiképpen sem szabad félreértünk.

Kezdő-e vajon, miként saját maga állítja? Az igazi (már kijelölt) feladatoknak a megoldása csakugyan a jövőben várna rá, ahogyan öntudatosan kijelenti? Valóban ilyen sok lenne az időbeli eltolódás egyfelől a költők, másfelől a tudósok fejlődési és beérési időszaka között? Hódi Sándort mindenestre átlagban legalább egy évtized választja el az eddig nyomdát elhagyott kilenc Gemma-verseskönyv szerzőjétől. Olyan távolságra áll-e vajon e pszichológus a méltán elismerésre számító kutatási eredményektől, mint a kezdő versezők a költészet magaslataitól? Aligha, mert ha tekintetbe vesszük is, hogy Hódi műfajában valóban hosszabb az érési idő, az elért kimagasló eredmény tényéhez nem férhet kétség. Elméleti kutatásokra eddig nem igen futotta erőnkől s legfeljebb csupán egy-egy esszé távolságáig mertük elhagyni a napi szükségleteket. Hódi ezt radikálisan elszakította, mert szüknek bizonyult a számára. Kötete könyvkiadásunkban azért figyelemre méltó esemény, mert három olyan jeiző vonatkozatható rá, melyek közül egy-egy korábbi kiadványunk legfeljebb csak kétőt kaphatott meg együttesen. Íme a jelzők: tisztán **elméleti**, ám ennek ellenére tematikailag **érgyűzős**, sőt, hozzáállási illetve tárgyalási módjában is **következetes**.

Amennyiben tudományról beszélünk, akkor, miként a költészetben, igen fontos tisztáznai az átvételnek, átfogalmazásnak, szintetizáló jellegnek valamint az eredeti meglátásoknak, a kisebb-nagyobb mértékben elmélyült újításoknak, illetve újításjavaslatoknak viszonyát. Hódi Sándor a szélsőségek között gondosan egyensúlyozó szerzők közé tartozik. Módszer és cél nála rokonszenves egybevághóságot mutat. Eredeti elgondolása szerint — mondja gondos elő- és utószavában — munkájának tudomány-

szerűsítés az indítéka. Hozzáférhetővé szeretné tenni minél több ember számára azt, amiről általában szakemberek szoktak értekezni nehézkes nyelven. Elképzelése mégsem tankönyvet eredményez, mert szerzői magatartásában az ismeretterjesztő mellett a pszichiáteré is jelen van, akinek elsődleges érdeke, hogy segítsen betegein. A tudomány ilyen fajta felfogásának eredetisége abban van, hogy fokozottabban emberközpontú a megismerésnek a korábbi, elsősorban polgári értelmezésénél. Nem csupán az orvosi segítőkészség jóvoltából (hiszen ennek évezredekre visszamenően ismétlődő hagyományai vannak), hanem filozófiai megalapozottságában is. Antropocentrizmusának lényege az embernek mint sajátosan egyéni közérzettel bíró lénynek az előtérbe állítása. Olyan jelzőt ír a zászlajára, ami nem utolsósorban a költők táborában fog lelkesedést kiváltani. Hódi Sándor kulcsfogalma ugyanis: az **élmény**.

Az élmény kifejezés aligha cseng ismeretlenül a filozófia iránt érdeklődők fülében. Mindenek előtt a német szellemtörténet tamításának kell eszünkbe jutnia, mely tematika szempontjából is elkülönítette az intuitív (élményszerű) és a racionális megismerést; majd pedig Bergson elméletének, mely még a természettudományok módszereit sem tudta misztikus beleérzés nélkül elképzelni. Hódi természetesen nem megy ilyen messze; szövegében legfeljebb a közelmúlt polgári gondolkodót (Heideggert, Hartmann-t stb.) idézi, amivel csupán árnyalja következetesen marxista gondolatvezetését. Ennek lényege az egyén konkrét lehetőségeinek szembesítése a Marx által megteremtett társadalmi utópiával. Miért boldogtalan, önmagával és a társadalommal elégedetlen az embereknek kb. a fele? — az alapkérdése ennvi, a többi ebből következik. Válaszrendszerében



Hódi Sándor (Dormán László felvétele)

az ember társadalmisításában addig elért, csupán viszonylagos siker áll az első helyen. Szerintem lépten-nyomon különféle kompenzációkkal csapjuk be tudatunkat, s ha agyunk nem, a szerzetünk mindenképpen leleplezi az ámitást. Ennek pedig az a következménye, hogy a valóságtapasztalás élményének egész séges embernél alig kimutatható intenzitása észlogikát elborító módon mértéktelenül felfokozódik. Az emberek tragikomikus módon, miközben a szocializmus előnyeiről és népjólétéről mint elért eredményről és megvalósítandó lehetőségről beszélnek, a magukra vállalt feladatok özöne alatt valójában: szenvednek. Hódi Sándor tehát mikor a valóság megismerésében a polgári tudományos gondolkodás által elhanyagolt **élményt** ajánlja a marxista társadalomtudomány figyelmebe, akkor tulajdonképpen a neurózisok elmélyültebb vizsgálatának és gyógykezelésmódjának fölülvizsgálatára sürget.

Az elmondottak után talán világos, mi az, ami a fiatal kutatót a Zennel kacérkodó kezdő költők népes táborába vezette. Míg az utóbbiak szabadjára eresztett képzeletükkel tiltakoznak az öncélúan és önmegsemmisítőn túltengő száraz megismerés ellen, addig ő közvetlenül a humánus szolgálatába igyekszik állítani az értelmet s inkább érdeklí gondolataink keletkezése, mint eredménye; inkább az önmegismerés, mint a megismerés. Harcát két irányban vívja: egyrészt azokkal, akik a mai ember eimagányosodását individuális szempontból értelmezik; másrészt pedig azok a hamis próféták ellen, akik a társadalmiság frázisával kendőzik el a szocializmusban élő egyén valóságos problémáit.

Nem hiába ajánlotta kiadásra a **HÍD** szerkesztősége e tanulmányokat; akkor valószínűleg igazán rendeltetésük, ha az olvasók hasznos tapasztalatokhoz jutnának, el állaluk.

VAJDA Gábor